

Místo normativní teorie v soudobém právní myšlení

Miloš Večeřa*

Při příležitosti výročí 50 let od úmrtí prof. Františka Weyra a 120 let od narození prof. Hanse Kelsena uspořádala Katedra právní teorie Právnické fakulty MU v Brně pod záštitou rektora Masarykovy univerzity v Brně prof. RNDr. Jiřího Zlatušky, CSc. a ve spolupráci s Austrian Science and Research Liaison Office v Brně ve dnech 26.–27. září 2001 v prostorách brněnské Právnické fakulty mezinárodní vědeckou konferenci pod názvem „Místo normativní teorie v soudobém právním myšlení“ s podtitulem „K odkazu Františka Weyra a Hanse Kelsena“. Cílem konference bylo poukázat na život a dílo obou těchto velkých právních myslitelů a analyzovat jejich mnohovrstevnaté dílo, a to i z pohledu následovníků a odkazu dnešku. Konference se zúčastnili až na olomouckou fakultu zástupci všech českých a slovenských právnických fa-

kult a Ústavů státu a práva Akademie věd ČR a SAV a z Rakouska zástupci vídeňského Institutu Hanse Kelsena a právnických fakult v Grazu a Salzburgu. Mezi účastníky byli i představitelé dalších humanitních oborů z českých univerzit, studenti a další návštěvníci.

Jednání konference zahájil děkan Právnické fakulty MU v Brně doc. Jan Svatoň připomenutím života a vědeckého díla Františka Weyra, vynikajícího právního filozofa a teoretika, státovědce, právníka a statistika, profesora a prvního děkana Právnické fakulty MU, k jejímž spoluzakladatelům patřil a jíž byl v letech 1923–1924 rektorem. V závěru vystoupení pak představil právě vycházející obsáhlou monografii o Františku Weyrovi, zpracovanou vedoucím Katedry právní teorie brněnské Právnické fakulty doc. Milošem Večeřou. Monografie vyšla jako patnáctý svazek „Edice

* Doc. JUDr. et. PhDr. Miloš Večeřa, CSc., Katedra právní teorie Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

Osobnosti“ v akademickém nakladatelství CERM Brno díky iniciativě a podpoře Nadace Universitas Masarykiana v Brně.

V dopoledním společném jednání konference vystoupil nejprve prof. Ota Weinberger (PrF Graz, Rakousko), který byl žákem Františka Weyra. Ve svém referátu výstižně charakterizoval Weyrovu Brněnskou normativní školu právní, její vývoj, perspektivy a vliv na právní myšlení vůbec. Navazující prof. Jiří Boguszak (PrF UK Praha) ve svém vystoupení vyslovil, v čem spatřuje zásluhu a prohry normativní teorie. Mgr. Günter Kreuzbauer (PrF Salzburg, Rakousko) pak srovnal ontologické aspekty normy v pojetí Hanse Kelsena a Oty Weinbergera. Dopolední jednání bylo ukončeno diskusí k předneseným referátům.

Odpolední jednání prvního dne konference bylo rozděleno do dvou sekcí. První sekce se zaměřila na obecnější otázky pojmu právní normy, její interpretace a aplikace. Nejprve prof. Aleš Gerloch (PrF UK Praha) rozebral vztah právních norem a právních principů na pozadí normativní teorie. Navazující referát doc. Miloše Večeři (PrF MU Brno) analyzoval Weyrův a Kelsenův pojem normy, právní normy a platnosti a koncept teorie práva jako vědy o normách (normologie). Prof. Jozef Prusák (PrF TU Trnava) plynule pokračoval výkladem platnosti právní normy, na který bezprostředně navázal JUDr. Tomáš Sobek (Ústav SaP AV ČR) vystoupením na téma „Platnost právních norem?“ Doc. Pavel Hungr (PrF MU Brno) pak obrátil pozornost k normativnímu pojetí aplikace a interpretace práva z pohledu brněnské a vídeňské normativní školy. V tématu plynule pokračovala JUDr. Naděžda Vaculíková (PrF UK Bratislava) rozborem pojmu aplikace práva a interpretace práva v díle Františka Weyra. V závěru odpoledního jednání první sekce poukázal Mgr. Harald Christian Scheu (PrF UK Praha) na moderní koncept mezinárodního práva v díle Hanse Kelsena. Mezi jednotlivými tematickými celky přednesených příspěvků proběhla obsáhlá diskuse.

Odpolední jednání druhé sekce, zaměřené na otázky státoprávní a normativitu a realitu práva, zahájil Mgr. Michal Šejvl (PrF ZČU Plzeň) úvahou na téma „Jak ryzí je ryzí nauka právní“. Navazující referát prof. Gerlindy Šmausové (PrF UP Olomouc) byl věnován tématu: „Kelsen a Ehrlich, spor mezi normativitou a realitou“. Další referát „František Weyr a sociologická metoda“ PhDr. Martiny Urbanové (PrF MU Brno) se věnoval odmítavému vztahu Weyra nejen k sociologii práva, ale i sociologii vůbec. JUDr. Eva Jánošíková (PrF TU Trnava) se následně věnovala některým otázkám řešeným brněnskou i vídeňskou normativní školou. Doc. Vladimír Goněc (PrF MU Brno) ve svém

vystoupení „Za nový řád v mezinárodních vztazích (Od Weyra roku 1918 ke Kelsenovi roku 1940)“ vystihl zejména Weyrovo úsilí o evropské integrační vztahy. Integračním snahám bylo věnováno rovněž vystoupení Mgr. Adriana Tokára (Ústav ŠaP SAV Bratislava) nazvaný „Aplikovatelnost práva ES a normativní teorie práva“. Jednání druhé sekce zakončil JUDr. Vierošlav Júda (PrF UMB Banská Bystrica) rozborem ideje právního státu ve světle úvah Františka Weyra a Hanse Kelsena. Jednotlivé přednesené tematické celky byly proloženy diskusí. Po ukončení odpoledního jednání v obou sekcích následovalo společenské přijetí účastníků konference děkanem Právnické fakulty MU v Brně doc. Janem Svatošem.

Druhý den společného jednání konference zahájil Mgr. Dr. Klaus Zelený (Institut Hanse Kelsena, Vídeň) referátem na téma „Ryzí nauka právní a její srovnání s právní teorií Dworkina“. Navazující referát PhDr. Tatiány Machalové (PrF MU Brno) rozebral význam recepce Kelsenovy ryzí nauky právní pro rozvoj kritického právního myšlení. JUDr. Michal Lamparter (PrF MU Brno) ve svém vystoupení uvedl Františka Weyra z pohledu ústavního právníka. JUDr. Peter Colotka (Ústav ŠaP SAV Bratislava) analyzoval normativní teorii z hlediska pojmu tradice. JUDr. Karin Kuhnová (PrF MU Brno) svoji úvahu nazvala: „Brno, jeho genius loci pro Brněnskou školu“. Jako poslední vystoupení jednání konference vhodně zazněl hodnotící referát JUDr. Jana Pinze (FES UP Pardubice): „Normativní teorie právní – světa a stíny splendidní soustavy myšlení“. Na ukončení konference prof. Ota Weinberger shrnul průběh, výsledky a závěry dvoj denního jednání mezinárodní vědecké konference.

K celkovému hodnocení konference je třeba především zdůraznit, že konference poukázala na tradici, kterou Weyrova a Kelsenova normativní právní teorie po sobě zanechala v právním myšlení, zejména na rakouských právnických fakultách, ale i v pracích některých žáků Františka Weyra v českém právním prostředí. I když současná česká a slovenská teorie práva ani teorie pozitivně právních disciplín nenavazují na tradice normativismu přímo, nezítkají se nicméně podnětů plynoucích z normativní teorie rozpracovaného pojmového aparátu a právních institutů, jakož i z normativního právního uvažování vůbec. Konference také významně přispěla k udržování a rozšiřování vědeckých i společenských kontaktů pedagogických a vědeckých pracovišť Česka, Slovenska a Rakouska. Dvacet čtyři na konferenci odeznených vystoupení bude publikováno v samostatném sborníku.